

LATVIJAS UNIVERSITĀTE

Izglītības zinātņu un mākslas fakultāte

Pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības studiju programma “Pirmsskolas skolotājs”

AIGA TALCE

Lasītprasmes sekmēšana valodu jomā pirmsskolas izglītības 3. posmā

Kvalifikācijas darbs

Darba vadītājs

Docente

Akadēmiskais amats

Dr.paed.

Zinātniskais /
akadēmiskais grāds

Līga Āboltiņa

Vārds, uzvārds

Paraksts

Cēsis 2025

Anotācija

Kvalifikācijas darba autore: Aiga Talce

Kvalifikācijas darba vadītāja: Dr. Paed. Līga Āboltiņa

Kvalifikācijas darba tēma: Lasītprasmes sekmēšana valodu jomā pirmsskolas izglītības 3.posmā.

Kvalifikācijas darba mērķis: Sekmēt lasītprasmes apguvi pirmsskolas izglītības 3. posmā. Darbs tiek izstrādāts divās daļās.

Pirmajā daļā: Izzināt teorētiskās nostātnes par lasītprasmi pirmsskolas izglītības 3. posmā, sniegt 5-6 gadus vecu bērnu attīstības raksturojumu.

Otrajā daļā : Izzināt metodes un līdzekļus lasītprasmes sekmēšanai pirmsskolas izglītības iestādes 3. posmā, veikt empīrisko pētījumu par lasītprasmes sekmēšanu, apkopot un analizēt iegūtos datus.

Kvalifikācijas darba apjoms ir 38 lappuses. Tajā ir iekļautas 3 tabulas, 2 attēli un 3 pielikumi. Izmantoti 37 literatūras avoti.

Atslēgas vārdi – klausīties, valoda, burti, lasīt, mācīties, grāmata, lasītprasme,vecāki, skolotājs.

Annotation

Qualification work by Aiga Talce

Supervisor of the qualification work: dr. Paed. A. A. Talks, PhD.

Qualification thesis topic: Promoting literacy in languages in pre-primary education, stage 3.

Aim of the qualification: To promote literacy in languages in pre-school education in Stage 3. The work is developed in two parts.

The first part: To study the theoretical positions on literacy at the 3rd stage of preschool education, to give the developmental characteristics of 5-6 year old children.

In the second part: To study the methods and means of promoting literacy in preschool education in stage 3, to carry out an empirical study on promoting literacy, to collect and analyse the data obtained.

The qualification work is 38 pages long. It contains 3 tables, 2 figures and 3 annexes. 37 literature sources are used.

Keywords - listen, language, letters, read, learn, book, literacy, parents, teacher.

SATURS

Anotācija.....	2
Annotation	3
Ievads.....	5
1. Teorētiskās nostātnes par lasītprasmi pirmsskolas izglītības 3. posmā	7
1.1. Lasītprasmes jēdziena būtība un raksturojums	7
1.2. Sasniedzamie rezultāti 3. posmā pirmsskolas izglītības iestādē	9
1.3. 5-6 gadus vecu bērnu attīstības raksturojums	10
2. Lasītprasmes sekmēšanas metodika pirmsskolas izglītības 3. posmā	14
3. Empīriskais pētījums par lasītprasmes sekmēšanu 3. posmā	17
3.1. 5-6 gadus vecu bērnu lasītprasmes sākotnējā izpēte.....	17
3.2 Pētāmās grupas raksturojums pētījuma sākumā	17
3.3. Izmēģinājuma darbība lasītprasmes sekmēšanā 3. posmā	21
3.4. Izmēģinājumu aprobācija un iegūto rezultātu analīze	23
Secinājumi	27
Priekšlikumi.....	28
Izmantoto avotu un literatūras saraksts	29
Pielikums	32

Ievads

Lasītprasme ir ļoti apspriests un pētīts temats mūsdienās. Šīs prasmes, ko bērns apgūst jau no mazotnes, viņa nākotnē ir svarīgas, lai skolas gados tās nebūtu par neveiksmju cēloni, proti, lasītprasmes apguvei ir būtiska nozīme bērna personības veidošanā, kā arī lasītprasme saistīta ar visām pārējām jomām. Attīstoties lasītprasmei, bērns iegūst informāciju no izlasītā, to apstrādā un izprot, kā arī spēj rīkoties.

Lielai daļai bērnu lasīšana sagādā grūtības, bērni vēl neizprot tās vajadzību viņa dzīvē. Svarīgi, lai šajā lasītprasmes apguves periodā bērns nav viens, bet gan ar vecākiem, vai ar citiem ģimenes locekļiem un skolotāju. Labas lasītprasmes nodrošina labus panākumus skolā, apgūt visus mācību priekšmetus, taču zems lasītprasmes līmenis var ietekmēt bērna vispārējo attīstību un iekļaušanos sabiedrībā. Lai lasītprasmes veicināšana būtu iespējama 5-6 gadu vecumā, līdz tam bērnam jāattīsta valodas prasmes, jāmacās izrunāt burtus, jāmacās klausīties, jo attīstīta valoda ir pamats lasītprasmes veicināšanai.

Klausīšanās ir lasīšanas izpratnes priekštecis, taču klausīšanās nav tikai sakāmā sadzirdēšana, tā ir, gan spēja saprast vārdus, gan spēja kaut kādā veidā sasaistīties ar tiem. Labas klausīšanās izpratnes prasmes ļauj labāk atcerēties stāstu, atstāstīt to un vajadzības gadījumā ilustrēt (Rippel, 2019).

Latvijas izglītības iestādēs, lasīšana ir bijusi aktuāla jau pagājušajā gadsimtā, ir veikti neskaitāmi pētījumi par lasītprasmes apguvi un ir secināts, ka lasītprasme tikai pasliktinās (Ozola, Geske, Kampmane, 2023).

Lai bērns apgūtu lasītprasmi, bērnam jābūt labi attīstītām runāšanas un klausīšanās prasmēm, taču mūsdienu tehnoloģijas laikmetā bērni arvien mazāk dzird vecāku lasītās pasakas pirms miegā, kopā nedodas uz bibliotēku, lai izvēlētos sev pasaku grāmatu. Lai gan psihologi iesaka līdz divpadsmit gadu vecumam, vēlams bērnam lasīt priekšā, bērns tā apgūst klausīšanās prasmes, kas vēlāk bērnam palīdz lasītprasmes apgūvē.

Lasītprasmes veicināšanai pastiprināta uzmanība jāpievērš agrīnā vecumā, kas pamatā tiek realizēta caur rotaļām un spēlēm, kas bērnam ir vieglāk uztverams izzināšanas process.

Tēma tiek izvēlēta, jo svarīgi šajā vecumposmā, jo bērna attīstība ir tik strauja un dinamiska, un tiek izrādīta vēlme apgūt jaunas, viņiem nezināmas prasmes. Pedagoģi, - kā labs vērotājs, - spēj rast būtiskas nianšes, kas palīdzēs bērnam šajā lasītprasmes apguves procesā.

Pētījuma objekts: Valodu joma.

Priekšmets: 5-6 gadus vecu bērni lasītprasme.

Pētījuma mērķis: Sekmēt lasītprasmes apguvi pirmsskolas izglītības 3. posmā.

Pētījuma jautājums: Kā sekmēt lasītprasmes apguvi pirmsskolas izglītības 3. posmā?

Pētījuma uzdevumi:

1. Izzināt teorētiskās nostādnes par lasītprasmi pirmsskolas izglītības 3. posmā.
2. Sniegt 5-6 gadus vecu bērnu attīstības raksturojumu.
3. Izzināt metodes un jēdzienus lasītprasmes sekmēšanai pirmsskolas izglītības 3. posmā
4. Veikt empīrisko pētījumu par lasītprasmes sekmēšanu 5-6 gadus veciem bērniem.
5. Apkopot un analizēt iegūtos rezultātus.

Pētījuma metodes:

1. Teorētiskā – zinātniskās literatūras apkopojums un analīze.
2. Empīriskā – pedagoģiskā novērošana.
3. Pedagoģiskā izmēģinājuma darbība.
4. Iegūto datu apkopojums un analīze.

Pētījuma bāze: Pirmsskolas izglītības iestāde "X" (pētījumā piedalās 12 bērni).

1. Teorētiskās nostātnes par lasītprasmi pirmsskolas izglītības 3. posmā

1.1. Lasītprasmes jēdziena būtība un raksturojums

Lasītprasmes veicināšana ir svarīga jebkurā vecumā, taču lielāka uzmanība jāpievērš 5-6 gadu vecumā, kad notiek gatavošanās skolai. Šajā periodā lasītprasmes veicināšana ir savienojama ar klausīšanās un runāšanas prasmēm. Lasīt un prasme ir saliktenis, kas veidots no diviem vārdiem.

Lasīšana ir teksta simbolu, rakstu zīmju uztveršana, izteikšana ar vārdiem, skaņām (PTSV, 2000, 90). **Lasīšanu** raksturo kā sarežģītu prasmi, svarīgi lasītprasmes aspekti ir māka koordinēt acu kustības, redzētā jēgas uztveršana. Šī uzskatāma par visaptverošu lasīšanas definīciju, kas aptver būtiskākās lasīšanas procesa daļas- vispirms uzveršanu un tikai pēc tam saprašanu un izteikšanu (Geiger, Millis, 2004). **Prasme** savukārt ir māka veikt darbību atbilstoši kvalitātei nepārtraukti atkārtojot un vingrinoties. Ne vienmēr ir iespējams noteikt robežu, kur kāda sprasmes sākās, tāpēc bieži dzirdam “nepietiekamas prasmes”, tātad nav atbilstoši nepieciešamajai kvalitātei (Geske, Ozola, 2007).

Lasītprasme atkarīga no laika, kas pavadīts pirmsskolas izglītības iestādē, to pierāda skolēnu vidējo rezultātu būtisks pieaugums (Geske et al., 2010, 90).

Darba autore, savā darba praksē strādājot ar 5-6 gadus veciem bērniem, novērojusi, ka lasītprasme bērniem ir svarīga, viņi izrāda interesi, gan par burtu apgūšanu, gan par skaņu sadzirdēšanu. Darba autore bieži redz bērnus rakstām uz tāfeles, gan savu vārdu, gan savas ģimenes locekļu vārdus, kā arī savu vienaudžu vārdus. Šie bērni ir motivēti un pašvadīti apgūst lasītprasmi un ir jūtama vecāku, vai citu ģimenes locekļu līdzdarbošanās.

Viens no lasītprasmes priekšnosacījumiem ir pareiza sarunvaloda un izglītota vide. A. Kauliņa un S. Tūbele min, ka lasīšanas kompetence ir nozīmīga, jo tā nosaka spēju kā tālāk izmantot informāciju, kā arī veido valodas pieredzi. Lasītprasmes apgūvē bērnam vajadzīgas dažādas zināšanas, kā piemēram, kā pareizi izrunāt valodas skaņas, sapludināt burtus zilbēs, zilbes vārdos, atpazīt līdzīgos burtus p, b, d, t (Kauliņa, Tūbele, 2012). Lasīšana ļauj uzzināt un uztvert dažādas informācijas, gan grāmatās, gan presē, uzrakstos, norādēs utt., tādējādi ļaujot cilvēkam iedziļināties dažādos notikumos un situācijās. Taču, lai bērns nonāktu līdz labām lasītprasmēm, ir jāiegulda garīgā piepūle un milzīgs gribasspēks (Edeirs, 1999).

Bērnam agrīnā vecumā jāattīsta spēja klausīties, tad bērns analizē kontekstu, spēj analizēt vārdu krājumu, apgūst jaunus vārdus. 5-6 gadus veci bērniem grūti salasīt vārdus, kurus viņi nemaz

nav dzirdējuši, tātad caur klausīšanos bērns bagātina savu vārdu krājumu, jo tieši bagātīgs vārdu krājums ir attīstības rādītājs pirmsskolā, bērni spēj labāk komunicēt, gan ar vienaudžiem, gan pieaugušajiem. Bērna vārdu krājums savstarpēji saistīts ar domāšanu, tas nozīmē, jo vairāk bērns attīsta runu, jo vairāk bērns domā (Vulāne 2016).

Jāsaprot, ka lasīšana nav ģenētiska pazīme, kuru nosaka DNS, tās ir prasmes, ko apgūst katrs pats, attīsta un izkopj (Frajs, 2001, 82). Darba autore piekrīt, ka lasītprasmes apguvei liela loma ir ģimenei, vecāku līdzdalībai un runas kultūrai ģimenē. A. Ozola un A. Geske uzsver, ka ģimenei ir ļoti liela nozīme bērna sanieguniem lasītprasmē, vecāku iesaistīšanās un piedāvātās aktivitātes biežums un tā kvalitāte (Geske, Ozola, 2020).

Iemācīties lasīt prasa vairāku zināšanu apguvi, kā burtu pazīšanu, segmentāciju (darbība, process, rezultāts), fonemātiskā uztvere, vizuālā atmiņa, taču dažas no šīm zināšanām rodas pašas lasīšanas rezultātā (Auziņa, 2014). Lasīšana nav tikai burtu un vārdu pazīšana, tā ir daudz sarežģītāka un ļoti bagātīgu procesu, proti, tā kļūst par vārdu nozīmes izpratni. Tikai lasot veidojas priekšstats par konkrētām lietām, tēmām un jautājumiem (Artelt, 2001).

Jau pirmsābece procesā bērni sociālizējas jaunajā vidē, paplašina priekšstatu par rakstīšanu un lasīšanu, kā svarīgiem procesiem un svarīgiem jēdzieniem valodas apguvē- skaņa, teksts, burts, zilbe utt., pilnveido runu, dzirdi, attīsta sīko roku muskulatūru, sāk apgūt rakstīšanas mehānismu (Anspoka, 2008, 460).

Arī A. Kauliņa norāda, ka lasītprasmes apguve ir komplekss process un šajā procesā ir daudzveidīgas darbības, kuras norisinās noteiktā secībā un seko viena aiz otras, kā rezultātā rodas izlasītais teksts. Svarīgi ir izlasīto uztvert un sasaistīt jau ar zināmo informāciju, kā arī vēlāk šo informāciju izanalizēt (Kauliņa, 2013).

Savos atzinumos arī M. Rozenfelde (2017) skaidro, ka lasīšana būtībā ir sarežģīts process un ka šis process un tā veiksmīga apgušana ir visu smadzeņu iekļaušana darbībā.

Emocionāli par lasītprasmes būtību raksturo D. Penaks: “Lasīšana ir dāvana. Lasīt un gaidīt. Ziņkāri neuzspiež ar varu, to pamodina. Ja lasa, jālasa un jāuzticas acīm, kas atveras sejā, kas ielīksmojas dzimstošjam jautājumam, kam seko nākamais” (Penaks, 1999, 154).

Daudzi pētījumi ir pierādījuši, ka lasīšana ir grūts un sarežģīts process, tas iet roku rokā ar rakstītprasmi un runas attīstību. Pirmā izpratne par to, kas ir lasīšana, rodas jau agrā bērnībā, klausoties vecāku lasītajās pasakās, vai dziedātajās dziesmās, pārrunājot izlasīto, dzirdēto, kopā aplūkotajās ilustrācijās (Auziņa 2014).

Darba autore secina, ka, lasītprasme bērnam atkarīga no vides, kurā viņš dzīvo, no valodas, kurā viņš runā, no veselības stāvokļa, kā arī no bērna iepriekšējās pieredzes.

Lasītprasme ir svarīga katra cilvēka dzīvē, jo tā ir viens no galvenajiem komunikācijas veidiem, tā ir arī svarīgs psihiskais process, kas saistīts ar emocijām, domāšanu, atmiņu u.c. psihisko procesu attīstīšanu.

1.2. Sasniedzamie rezultāti 3. posmā pirmsskolas izglītības iestādē

Noteikumos par pirmsskolas izglītības vadlīnijām noteikts, ka valodas mācību jomas uzdevums ir :” valodā, kurā tiek īstenota izglītības programma, bērns skaidro, kāpēc sazinoties tiek lietota valoda, klausās tekstu, nosauc tajā darbojošās personas, atstāsta dzirdēto, izdomā teksta turpinājumu, jautā par neskaidro un atbild uz konkrētu jautājumu, saprotami un secīgi stāsta par redzēto, dzirdēto, piedzīvoto, piedalās sarunās, nepārtrauc runātāju, runā lieto dažādas runas intonācijas, atšķir un nosauc skaņas, skaņu apzīmē ar atbilstošu burtu, lasa vārdus un saprot izlasīto, raksta rakstītos burtus” (Noteikumi par valsts pirmsskolas iestādes vadlīnijām, 10.1 punkts, 2018).

Tā kā latviešu valodas kā integrētā kursa mērķis ir orientēts uz bērna kā personības attīstību, tad veseluma metode lasītmācībā un rakstītmācībā ir tā, kura vistiešāk ļauj bērnam savu darbību virzīt tā, lai bērns vienlaicīgi apgūst rakstīšanas un lasīšanas mehānismus vienlaicīgi(Golubina, 2007).

Izmantojot veseluma pieeju valodas apguvē, jāņem vērā Ž. Piažē “Septiņus galvenos ceļus valodas apguvē”:

1. Uzklasi bērnu.
2. Dod runāt par reālām lietām.
3. Iedrošini un iesaisti bērnu dialogā.
4. Lieto tādus jautājumus, uz kuriem bērns atbild teikumos.
5. Veicini bērna klausīšanās iemaņas.
6. Piesaistīt logopēdu, ja tas nepieciešams.
7. Lai pilnvērtīgāk attīstītu bērnu runu, iepazīsties ar programmām un jaunāko zinātnē(VISC).

Ābece posmā stingri jāizdala jēdzieni – skaņa un burts, bērniem jā māca, ka skaņu izrunā un dzird, burti ir skaņu zīmes, tos redz un raksta.

Bērni jāvingrina analizēt vārda sastāvu, nosakot no kādām skaņām tas sastāv, sāk ar pirmās skaņas noteikšanu, pēc tam ar pēdējo skaņu, kad apgūtas šīs skaņas, tad nosaka pārējās skaņas vārdā.

Pirmsskolas mācību programmā valodas mācību jomā norādīti 3. vecumposma saniedzamie rezultāti, kas attiecināmi uz lasītprasmes apguvi:

1. Klausās tekstu, nosauc tajā darbojošās personas, atstāsta notikumus, izdomā teksta turpinājumu;
2. Saprotami un secīgi stāsta par redzēto, dzirdēto, piedzīvoto, arī par savām emocijām un rīcību;
3. Atšķir un nosauc skaņas vārdos;
4. Pareizi izrunā visas skaņas;
5. Skaņu apzīmē ar atbilstošu burtu;
6. Mācās pareizi izrunāt skaņas;
7. Lasa vārdus, saprot izlasīto;
8. Pazīst iespīestos burtus;
9. Lasa un saprot īsus ikdienas situācijās un mācību procesā biežāk lietojamus vārdus (Pirmsskolas mācību programma, 2019, 86, 87).

Lai veiksmīgi noritētu pētījums par lasītprasmes sekmēšanu darbā ar bērniem, darba autore izmantos šādus sasniedzamaos rezultātus:

1. Klausās tekstu;
2. Saprotami un secīgi stāsta par redēto un dzirdēto;
3. Mācās pareizi izrunāt skaņas;
4. Pazīst iespīestos burtus;
5. Skaņu apzīmē ar atbilstošu burtu;
6. Lasa īsus ikdienas situācijās biežāk lietojamus vārdus.

1.3. 5-6 gadus vecu bērnu attīstības raksturojums

Lai veiksmīgi norisinātos pedagoģiskai process, svarīgi pārzināt 5-6 gadus vecu bērnu attīstības likumsakarības. 5-6 gadus veci bērni atrodas nozīmīgajā attīstības posmā, kad viņu kognitīvās, kā arī emocionālās un sociālās prasmes strauji attīstās (Svencse, 1999). Šis ir vecums, kad bērni kļūst arvien neatkarīgāki, sāk padziļināti izprast apkārtējo pasauli un veido attiecības ar vienaudžiem un pieaugušajiem. Raksturojot šo vecumu, jāizceļ svarīgi aspekti:

- Loģiskā domāšana - bērni sāk izmantot loģiku vienkāršu problēmu risināšanā.
- Jautājumu uzdošana – bērni kļūst ziņkārīgi, uzdod daudz jautājumus.
- Atmiņas un uzmanības uzlabošanās – bērni spēj koncentrēties uz uzdevumu un atcerēties informāciju.
- Paplašinās vārdu krājuma lietošana – bērni izmanto arvien sarežģītākus teikumus.
- Sarunas un stāsti – bērni spēj piedalīties garākās sarunās, izsaka savas domas.
- Vienaudžu attiecības – bērniem svarīgi veidot attiecības ar vienaudžiem, apgūst sadarbības prasmes.
- Empātija – bērni labāk sāk saprast citu cilvēku jūtas un izrāda līdzjūtību.
- Pašvērtējums – bērni kļūst apzināti par sevi un savām spējām.
- Emocionālā regulācija – bērni sāk apgūt emociju pārvaldīšanas prasmes.
- Lielā motorika – bērni šajā vecumā ir attīstījuši koordināciju, viņi var skriet, lekt, mest bumbu, veikt uzdevumus ar lielāku precizitāti.
- Sīkā motorika – uzlabojusies sīkā motorika, bērniem vieglāk rakstīt, zīmēt, griezt ar šķērēm.
- Enerģijas līmenis – 5-6 gadus veci bērni ir ļoti aktīvi, ar milzīgu enerģijas rezervi, kas izpaužas caur spēlēm un fiziskām aktivitātēm.
- Lomu spēles – bērni biežāk piedalās lomu spēlēs, tas viņiem palīdz attīstīt sociālās prasmes, pārveidojot reālās situācijas spēlēs.
- Pašvadība – bērni šajā vecumā kļūst pašpietiekami, spēj veikt vienkāršus uzdevumus (sakārtot rotaļlietas, paši sagērbties).
- Atbildība par darbībām – bērni sāk apzināties, kā viņu uzvedība un rīcība ietekmē apkārtējos, un var uzņemties atbildību par sekām (Vidnere, 2021).

Šie aspekti liecina, ka 5-6 gadus vecumā bērni attīstās ļoti dinamiski, veidojot pamatu gan intelektuālajai, gan emocionālajai un sociālajai izaugsmei. Šis ir laiks, kad bērni sāk veidot dziļāku izpratni par sevi un savu vietu sabiedrībā.

5-6 gadus vecumā bērniem attīstās paškonrole, viņi spēj izdomāt dažādus risinājumus, lai atrisinātu problēmu, ir iztēles bagāti, rod idejas kā izpildīt uzdoto uzdevumu. Bērni šajā vecumā uzdod arvien vairāk analītiskus jautājumus, spēj analizēt un filozofēt (Svencse, 1999). Arvien paplašinās tās jomas, kurās viņi grib būt neatkarīgi, ir sociāli attīstīti, dod priekšroku aktivitātēm, kurās ir iekļauti citi bērni.

Bērniem ļoti strauji attīstās valoda, aktīvajā vārdu krājumā vairāk nekā 3500 vārdu. Bērni, ja nav runas un valodas traucējumu spēj izrunāt arī grūtus vārdus. Bērni spēj ne tikai atstāstīt, bet arī

pievienot kādu detaļu no sevis. Sarunās lieto paplašinātus teikumus, par pieredzēto stāsta arvien detalizētāk. Pamazām sāk veidoties lasīšanas un rakstīšanas prasmes, zina ka, lasīšana un rakstīšana notiek virzienā no kreisās uz labo pusi (Boša, 1999). Bērniem veidojas interese par vienaudžu vārdiem, no kādiem burtiem tas sastāv un mēģina uzrakstīt, arī darba autore novērojusi, ka bērni spriež savā starpā, vai manā vārdā arī tāds pats burts kā tavā, ja nav, tad zina, ka ir mammas, vai tēta vārdā.

Arī matemātikā domāšana kļūst arvien abstraktāka, bērni šajā vecumā pazīst ģeometriskas formas, prot skaitīt vairāk pa desmit, ir izpratne par saskaitīšanu un atņemšanu. Bērni šajā vecumā sāk iepazīt pulksteni, prot grupēt priekšmetus pēc vairāk kā vienas pazīmes.

Fiziski bērni ir ļoti aktīvi, enerģijas pilni, varētu skriet un skriet, labprāt piedalās visās kustību aktivitātēs. Bērni arvien labāk notver bumbu, prot to mest, patīk rotaļas, kurās izmanto bumbu un citi priekšmeti. Bērniem šajā vecumā ir raksturīga iekaršana kustībās, kad bērns kļūst neapbrīnināms un būtu nepieciešama kontrole no pieaugušā puses, tāpēc būtu labi, ka grupā būtu kāda skaņu signāla sistēma, piemēram, zvans vai svilpe. Tādējādi bērnos tiktu veicināta paškontroles veidošanās (Vindere, 2021). Fiziskās aktivitātes nodrošina gan uzvedību, gan disciplīnu. Fiziskie vingrinājumi uzlabo koncentrēšanos, analītisko domāšanu un atmiņu.

Arvien labāk attīstās sīkā pirkstu muskulatūra, kā arī roku un acu koordinācija vienlaikus, kas bērniem palīdz attīsta prasmi rakstīt, griezt, zīmēt, veidot no plastalīna, likt puzzles, ģērbties, pogāt, aiztaisīt rāvējslēdzī.

Bērnam šajā vecumā notiek pāreja no atdarināšanas uz loģisko spriestspēju. Šajā vecumā strauju attīstās izziņas interese, bērns grib zināt kā darbojas dažādas lietas, bērns mēģina atšķirt realitāti no fantāzijām. Bērnos attīstās vairāki domāšanas veidi; uzskatāmi konkrētā, uzskatāmi tēlainā un verbāli loģiskā domāšana. Tomēr šajā vecumā vislabāk attīstīta ir uzskatāmi tēlainā un uzskatāmi konkrētā domāšana. Domāšanas attīstība saistīta ar cēloņu un sekū sakarību atklāšanu starp dažādām lietām. Bērni mēģina lietot dažādas ierīces, piemēram, lineālu, svarus, termometru, lai pētītu, vai veiktu eksperimentu, mēģina novērot, salīdzināt un izskaidrot (Kaņepēja, 2012).

Sociāli emocionālajā jomā bērni šajā vecumā turpina izprast, kas izraisa emocijas un saprot, ka apkārtējie uz šīm emocijām reaģē dažādi. Bērni 5-6 gadu vecumā spēj savaldīt savas emocijas un saprot, ka viņu emociju izpausme un rīcība ietekmē apkārtējo domas. Bērns šajā vecumā prot izrādīt līdzjūtību un būt empātisks. Bērniem ir svarīgi veidot draudzīgas attiecības ar vienaudžiem un nozīmīga kļūst vajadzība tikt pieņemtam grupā (Uhanova, 2011, 44).

Darba autore secina, ka šajā vecumā bērni ar savu runu un darbību ir tuvu pieaugušam

cilvēkam. Viņiem piemīt loģiskas spriestspējas, viņi var kontrolēt savu uzvedību, izpilda pieaugušā norādes. Viņu zinātkāre nozīmē, ka bērniem var piedāvāt apgūt vairāk un vairāk jaunas prasmes, tai skaitā lasītprasmes.

Lai sekmīgi noritētu lasītprasmes veidošanās, visiem iesaistītajiem, gan vecākiem, gan pedagogiem, ir jāpārziņā bērna psihiskās un emocionālās attīstības īpatnības, jo visi šie procesi ir savā starpā saistīti un vistiešākā veidā ietekmē bērna lasītprasmes procesu.

2. Lasītprasmes sekmēšanas metodika pirmsskolas izglītības 3. posmā

Pirmsskolā mācību process norit balstoties uz rotaļnodarbībām, tā, lai mācību process norit bērniem viegli un saprotamā veidā. Pirmsskolas loma ir bērnos atbilstoši vecumam ar rotaļu palīdzību iepazīt sevi, sabiedrību, dabu, kā arī attīstīt ieradumus un tikumus (drosme, atbildība, laipnība, uzņēmība, savaldība, mērenība, mērķtiecība, taisnīgums), kas balstīti vērtībās (dzīvība, cieņa, ģimene, darbs, daba, latviešu valoda, Latvijas valsts u. c.) (Skola 2030, 19).

Lasīšana nesākas ar burtu apguvi vien, tās sākums ir sadzirdēšana, atkārtošana, redzēšana, atpazīšana, saistīšana un turpināšana. Veicot šos soļus, lasīšana ir paveicams process ik vienam (Kriekšis, 2021). Darba autore piekrīt A. Kriekša teiktajam, sākotnēji ar bērnu ir jāsarunājas, jālasa priekšā, jājautā, jāsaņemas atbilde, jāmaņa bērnam jājautā. Lai bērns nepazaudētu apgūtās iemaņas, nepieciešams katru dienu atkārtot.

R. Kaņepēja uzsver, ka bērnu lasīt var mācīt ar dažādām metodēm, taču tās pamatā ir jābūt vēlēšanās lasīt un jāvirza bērna izpratne par to, ko viņš dara, un jāņem vērā bērna intereses un īpatnības (Kaņepēja, 2012, 168). Lai bērns iemācītos lasīt un rakstīt, jābūt labi attīstītām klausīšanās un runāšanas prasmēm, tāpēc jāparedz tādi uzdevumi un rotaļas, kas motivē bērnus klausīties, atstāstīt dzirdēto, redzēto un izjusto, kā arī saklausīt pareizi skaņas, skaņu savienojumus, paplašināt vārdu krājumu un attīstot roku sīko muskulatūru, aicinot bērnus ilustrēt dzirdēto vai redzēto (Jelgavas pamatskola "Valdeka"- attīstības centrs).

Pirmsskolas vecumā interesi par lasīšanu sāk jau divu gadu vecumā, kad bērnu iepazīstina ar grāmatām un priekšā lasīšanu, taču interese par burtiem rodas trīs gadu vecumā, kad bērns atpazīst savu vai kādu savu sev tuvu cilvēku burtus. Lai vieglāk atcerētos burtus, tradicionālākais veids ir savienot konkrētus burtus ar attēliem, tā bērnam veidojas asociācijas.

Bērns pasauli uztver ar visām piecām maņām: dzirdi, redzi, ožu, tausti un garšu, tāpēc burtu apguve būtu jāsaņem rotaļu veidā, burtiem jābūt lieliem, krāsainiem, uzmanību saistošiem. Tos var pagatavot gan no kartona un bērni tos izkrāso, gan izšūt no filca, veidot no plastalīna, tādā veidā iesaistot bērna visas maņas. Burtu var arī izgaršot, to izcepot no smilšu mīklas. Nostiprinot burtu pazīšanu, ļoti labi organizēt āra nodarbības, kurās burtus var zīmēt smiltīs, izlikt no dažādiem dabas materiāliem, kā arī izsoļot burtu pa kontūru.

Lasot noris trīs savstarpēji saistīti procesi, un ka lasīšana ir īpaš runas veids, kas saistīts ar prasmī uztvert, izprast lasītā jēgu un reprodūcēt šī kompleksa skanējumu (Tūbele, Lūse, 2004,

37).Svarīgi rotaļnodarbībās iesaistīt spēles, kurās bērni attīstīta redzi un dzirdi. Kā piemēram, skaitāmpantu runāšana, mēles mežģi, dažādas kustību rotaļas. Šādi izvēlētajos vingrinājumos un rotaļās notiek iepazīšanās ar burtiem un skaņām, šādus paņēmienus iesaka Z. Anspoka (2008), Ā. Ptičkina (1997), R. Kaņepēja (2012).

Ā. Ptičkina iesaka interesantas rotaļas skaņu atpazīšanai:

“Ir vai nav?” – jānosaka kāda noteikta skaņa, ko nosauc skolotājs, bērni paceļ kartiņas – balta (nav), sarkana (ir).

“Aizliegtā skaņa” – uzdevumā nedrīkst nosaukt skaņu, ko uzdod skolotājs. Piemēram, norunāt skaņu[g]. Kas no no rīta modinā kūtī? -ailis

Pirmsābece periodā ieteicams izspēlēt dažādas sižetu lomju spēles, lai bērniem rodas vajadzība izspēlēt dažādas situācijas, izmantojot saziņu, veidojot dialogu, vai monologu. Spēlēt piemēram, veikalus, skolas, dakterus u.d.c. (Anspoka, 2008, 196). Tāpat autore iesaka spēlēt vārdiskās spēles, kā, piemēram, “klusie telefoni”, “lido- nelido”, “diena un nakts”, kā arī tautas rotaļas ar dziedāšanu (“Kumeliņi, kumeliņi”), (“Kas dārzā”). Nostiprinot prasmi pazīt burtus, izmantojamas arī saliekamās ābece, jo tās ļauj skaņas aizvietot ar burtiem. Svarīgi atcerēties T. Artemjevas un N. Kaupužes ieteikumus burtu apmācībai: “Lielākā kļūda, ko var pieļaut, tā vietā, lai mācītu nosaukt atsevišķas skaņas, kā piemēram, b, c, un citas, iemāca bērnam, ka b ir bē, c ir cē un tamlīdzīgi. Nevajadzētu burtus mācīt arī pēc principa, ka e ir eža burtiņš un b burkāna burtiņš utt., jo tas apgrūtina sākšanu lasīt. Jāmāca katra skaņa nosaukt precīzi (Kaupuže, Artemjeva 2012).

Bērnam tiek sniegti nevis burti vai zilbes, bet gan veseli vārdi, kas uzrakstīti uz lielām kartona strēmelēm un nokrāsoti sarkani, pēc Domana domām, bērns redzot šo vārdu atkārtoti atcerēsies kā tas lasāms. Iegaumējot vārdu, bērns pats izveido lasīšanas paradumus (Domans 1999).

Arī M.Montesori izstrādājusi apmācības principus lasītprasmes apguvei: no konkrēta prieksmeta uz abstrakto zīmi, kas nozīmē, ka bērni sāk darboties ar kastītēm, kurās savāktas rotaļlietas un kartītes ar to nosaukumiem. No rotaļām bērni pāriet uz kartiņām – attēls – vārds. Šādi bērns gluži nemanot no mehāniskās lasīšanas pāriet uz apzināto.

Svarīgi ir panākt bērnu savstarpēju sadarbību, jo bērni mācās cits no cita. Bērnam svarīgi, lai valodas apguves process ir tikpat dinamisks kā dzīve, lai valodas mācību saturs precizē pieredzi, kas jau ir iegūta, lai bērns var piedalīties mācību uzdevumu izvirzīšanā, lai runāšana, lasīšana un rakstīšana ir dabiska un jēgpilna, lai starp visiem ir cieņpilnas attiecības, lai bērns saprot, ka netiek šķiroti pēc tā, kāds ir viņa vispārējās attīstības līmenis, vai valodas līmenis(Anspoka, Irbe, Liepiņa, Miesniece, 2020).

Lasīt mācīšanu var veikt ar dažādām metodēm, taču svarīgi rosināt bērnam interesi par lasīšanu un tās nozīmi. To var panākt ar regulāru priekšā lasīšanu, pārrunāšanu par dzirdēto.

Darba autore secina, ka ir izstrādātas daudzas metodes, daudz materiālu lasītprasmes apguvei, taču visas metodikas apvieno viens princips – nodarbības jāsagatavo tā, lai bērns būtu ieinteresēts darboties, tās var būt gan rotaļas, kas palīdz apgūt skaņu analīzi, gan Montesori metodes, kur bērns vispirms vingrinās rakstīt burtus un vārdus, tikai pēc tam lasīt.

3. Empīriskais pētījums par lasītprasmes sekmēšanu 3. posmā

3.1. 5-6 gadus vecu bērnu lasītprasmes sākotnējā izpēte

5-6 gados pirmsskolas izglītības iestādē svarīgi veicināt lasītprasmi, jo, dodoties uz skolu, bērnam lasītprasme būs vajadzīga visos mācību priekšmetos.

Analizējot pedagoģisko literatūru par lasītprasmes apgušanas dažādām metodēm, kā arī 5-6 gadus vecu bērnu attīstības raksturojums, rosina pievērsties pedagoģiskajam procesam, lai sekmētu lasītprasmes apguvi, gan spēļu un rotaļu izmantošanu, kā arī pedagoga izstrādāta didaktiskā materiāla izmantošanu.

Pētījuma mērķis – Sekmēt lasītprasmes apguvi pirmsskolas izglītības 3. posmā.

Pētījuma jautājums – Kā sekmēt lasītprasmes apguvi pirmsskolas izglītības 3. posmā?

Lai pārbaudītu pētāmo jautājumu, tika izmantota pedagoģiskā novērošanas metode, veikta pedagoģiskā izmēģinājuma darbība un nobeigumā izmēģinājumu aprobācija un analīze.

Novērošana - ir datu ieguves metode. Tā it iepriekš izplānota, tai ir mērķis uz ko tiekties, tā noris ilgstoši un patstāvīgi, kā arī svarīgi, lai tā norit bērnam dabiskā vidē (Kristapsone, 2008). Novērošana ir mērķtiecīgs izziņas process, kurā uzzina, uzmana, secina, atkārtoti vēro, iegūstot informāciju, vēlāk to apkopojot, skaidrojot un vispārinot (Lūciņa 2002).

Empīriskā pētījuma laikā, darba autore lielu uzmanību pievērša bērnu interesēm. Bērni tika novēroti vidē, kurā viņi darbojas brīvi un nepiespiesti.

Pedagoģiskā izmēģinājuma darbība – Lai sasniegtu izvirzīto mērķi un atbildētu uz pētījuma jautājumu, tika izvirzīti kritēriji pētījuma sākumā, tika vadīts pedagoģiskais process ar dažādām mācību programmas metodēm, rotaļām, vingrinājumiem, lai uzlabotu lasītprasmi. Nobeigumā izmēģinājuma darbības aprobācija un analīze.

3.2 Pētāmās grupas raksturojums pētījuma sākumā

Empīriskais pētījums ilga divus mēnešus un tas tika veikts Valmieras izglītības iestādē “X”. Grupā 16 bērni, 12 no tiem tika iesaistīti pētījumā. Grupā četri bērni, kuru dzimtā valoda ir krievu. Šie bērni katru dienu papildus apmeklē latviešu valodas nodarbības pie latviešu valodas skolotājas. Šajā kontekstā tiek saskaņotas mēneša un nedēļas tēmas, lai apmācība neatšķirtos. Ikviena bērna attīstība norit individuāli, tāpēc grupā bērni ar dažādām zināšanām un spējām, taču katrs bērns ir individualitāte. Ievērojot datu aizsardzības likumu, bērnu vārdi empīriskajā pētījuma mainīti.

Marta – 5 gadi un 3 mēneši. Martas dzimtā valoda ir latviešu. Meitene patstāvīga, ar bagātu vārdu krājumu. Meitene pazīst visus burtus, labprāt piedalās skolotāja organizētajās aktivitātēs. Martai patīk klausīties pasakas.

Olīvija – 5 gadi un 1 mēnesis. Meitene klusa, dzimtā valoda krievu. Olīvija ikdienā runā latviešu valodā, tā viņai nesagādā grūtības. Meitene pazīst visus burtus, patīk zīmēt un dziedāt.

Raimonds – 5 gadi un 4 mēneši. Zēna dzimtā valoda latviešu. Zēns skaļš, izteikta līderība, Raimonds prot lasīt, to apguvis mājās mācoties ar brāli, kas iet 2. klasē.

Gustavs – 5 gadi un 3 mēneši. Zēna dzimtā valoda latviešu. Zēns ļoti rūnātīgs, daudz zin par lauku dzīvi un darbiem, jo pats dzīvo laukos un ģimene nodarbojas ar bioloģisko saimniecību. Zēnam izteikta interese par lauku tehniku, prot nosaukt dažādu marku traktorus. Gustavs jauca burtus d un b.

Evelīna – 5 gadi un četri mēneši. Meitenes dzimtā valoda krievu. Mājās sarunājās krievu valodā, tāpēc atnākot uz dārziņu meitene runā krievu valodā, taču brīvi runā arī latviski, pēc skolotāja aicinājuma grupā ar vienaudžiem runā latviski. Meitenei patīk zīmēt, pazīst visus burtus.

Marks – 5 gadi un 6 mēneši. Zēna dzimtā valoda krievu. Markam labas latviešu valodas zināšanas. Zēnam interesē komiksu žurnāli, roboti un dizonauri. Zēnam no mājas vienmēr kāds dinozauris, lai parādītu draugiem. Pazīst lielāko daļu burtus, patīk klausīties daiļliteratūru.

Elīza – 5 gadi un 5 mēneši. Meitenes dzimtā valoda latviešu. Meitene klusa, ir jūtami valodas un runas traucējumi, divreiz nedēļā apmeklē logopēdu. Elīza zin lielāko daļu burtus.

Bella – 5 gadi un četri mēneši. Meitenes dzimtā valoda krievu. Meitene ļoti aktīva ar zemu uzmanības noturības līmeni. Pazīst lielāko daļu burtus.

Melānija – 5 gadi un divi mēneši. Meitenes dzimtā valoda latviešu. Meitene klusa, labāk patīk vērot, nekā pašai iesaistīties. Zina lielāko daļu burtus.

Armands – 5 gadi un četri mēneši. Zēna dzimtā valoda latviešu. Ikdienā zēns ļoti emocionāls, bieži raud. Labprāt piedalās skolotāja piedāvātajās aktivitātēs. Labi sadzird visas skaņas. Pazīst visus burtus.

Alise – 5 gadi un 2 mēneši. Meitene klusa un kautrīga. Dzimtā valoda latviešu. Alisei runas un valodas traucējumi, neprot izteikt visas skaņas. Pazīst visus burtus, patīk šķirstīt un pētīt bērnu daiļliteratūru.

Krists – 5 gadi un 1 mēnesis. Zēna dzimtā valoda latviešu. Kristam plašs vārdu krājums, vienmēr vēlas izteikties. Pazīst visus burtus, labi sadzird skaņas.

Pētāmās grupas bērni raksturojami kā aktīvi, radoši un vecumam atbilstošā attīstībā. Valodas prasmes bērniem ir dažādas, taču lielākā daļa bērnu, skaidri pauž savu viedokli, runā skaidri, pazīst burtus, saklausa skaņu, sasaista to ar burtu.

Balstoties uz 1.2 nodaļas sasniedzamajiem rezultātiem, kas tiks izmantoti lasītprasmes veicināšanas pētījumā, tika izstrādāti vērtēšanas kritēriji. Izvirzītie kritēriji tika vērtēti ar sekojošiem vērtējumiem, kas nozīmē noteiktu prasmju līmeni (skatīt 1.tabulu).

Lasītprasme katrā kritērijā tikā vērtēta 4 līmeņos:

Sācis apgūt – 1 (dara ar pieaugušā palīdzību);

Turpina apgūt – 2 (daļēji dara pats);

Apguvis – 3 (dara pats, bez pieaugušā palīdzības);

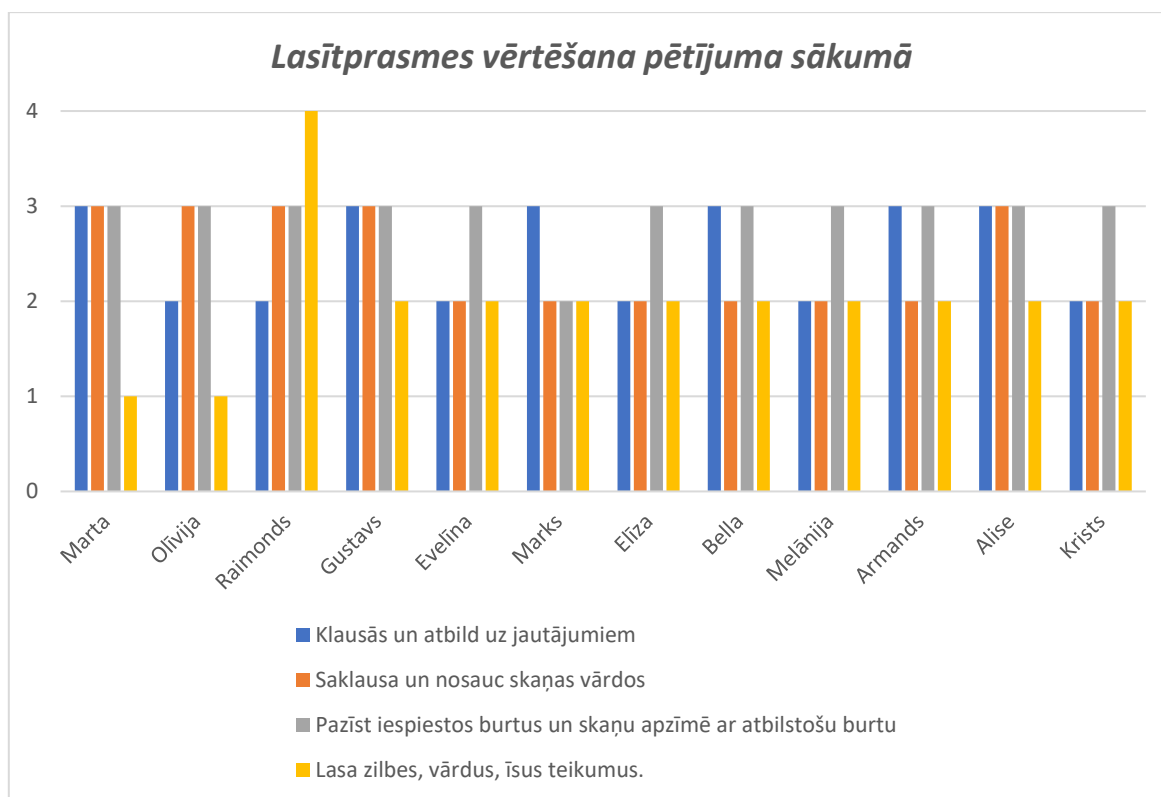
Apguvis padziļināti – 4 (dara vairāk , kā prasīts 3. posma sasniedzamajos rezultātos).

Pedagoģiskās novērošanas gaita atspoguļota pedagoģiskā novērojuma protokolā (sk. Pielikumu nr. 1.).

3.2.1.tabula. Lasītprasmes vērtēšana pētījuma sākumā.

Nr.p. k.	Bērna vārds	Klausās un atbild uz jautājumiem	Saklausa un nosauc skaņas vārdos	Pazīst iespīestos burtus un skaņu apzīmē ar atbilstošu burtu	Lasa zilbes, vārdus, īsus teikumus
1.	Marta	3	3	3	1
2.	Olīviija	2	2	3	1
3.	Raimonds	2	3	3	4
4.	Gustavs	3	3	3	2
5.	Evelīna	2	2	3	1
6.	Marks	3	2	2	2
7.	Elīza	2	3	3	2
8.	Bella	3	2	3	2
9.	Melānija	2	3	3	2
10.	Armands	3	2	3	2

11.	Alise	3	3	3	2
12.	Krists	2	2	3	2

Attēls 3.2.1. Lasītprasmes vērtēšana pētījuma sākumā.

Pētnieciskā darba sākumā kopumā varam redzēt, ka, lasītprasmes apguves rādītāji bērniem ir līdzīgi starp visu kritēriju vērtējumiem, un vērtēti ar 2 – kas nozīmē, ka bērni apguvuši daļēji un šiem bērniem ir vajadzīga pedagoga palīdzība un ir izvirzīto kritēriju apguves procesā. Vislabākie rādītāji ir pie trešā kritērija – pazīst iespiestos burtus un apzīmē skaņu ar atbilstošu burtu. Šo izvirzīto kritēriju ir apguvuši visi 12 bērni un vērtēti ar 3 – kas nozīmē apguvis. Pie pirmā kritērija redzams, ka daļa bērnu vērtēti ar 2 un 3, kas nozīmē, ka 6 bērniem jāturpina klausīšanās prasmes un jāmacās atbildēt uz jautājumiem. Pie otrā kritērija redzam, ka 7 bērni īsti nesadzird visas skaņas. Grūtāk ar skaņu sadzirdēšanu ir krievu valodā runājošiem bērniem. Šie bērni visbiežāk nesadzird skaņu K un G, B un D. Pie ceturtā kritērija redzams, ka viens bērns novērtēts ar 4 – kas nozīmē ka, apguvis padziļināti un šis bērns lasa īsus teikumus. Zēns lasīt iemācījies mājās reizē ar brāli otrklasnieku. Pārējie bērni pie šī kritērija ir apguves procesā.

Vērojot bērnus, varēja secināt, ka grupā ir seši bērni, kas apguvuši klausīšanās prasmi, uzdod jautājumus, sadzird dažādus sīkumus tekstā. Tie ir Marta, Gustavs, Marks, Bella, Armands un Alise. Šiem bērniem ir bagāts vārdu krājums, prot izteikties, loģiski spriež. Šos bērnus bieži var redzēt šķirstot grāmatas, izrādot interesi par tām. Olīvija, Raimonds, Evelīna, Elīza, Melānija un Kristis klausoties neizrāda interesi par lasīto, neprot tik labi izteikties, ne vienmēr grib atbildēt uz jautājumiem, šiem bērniem nav plašs vārdu krājums.

Aktīvi un regulāri, kā arī pareizi saklausa visas skaņas vārdā- Alise, Melānija, Elīza, Gustavs, Raimonds un Marta. Šie bērni regulāri darbojas ar dažādiem didaktiskajiem materiāliem, kur jānosaka vai nu pirmā, otrā, trešā, vai pēdējā skaņa. Olīvija, Evelīna, Marks un Bella, ne vienmēr saklausa pirmo skaņu, labāk šie bērni dzird otro skaņu, ja aiz pirmās skaņas seko garais patskanis, varbūt, tas izskaidrojams ar to, ka, bērnu dzimtajā valoda ir krievu. Armands un Kristis ir izklaidīgi, tāpēc ne vienmēr sadzird skaņas un kļūdās.

Visi grupas bērni, izņemot Marku, pazīst lielos un mazos iespiestos burtus. Šos bērnus darba autore pazīst jau no četrus gadu vecuma, un zin, ka šiem bērniem ļoti labi veicās ar burtu apguvi. Raimonds jau burtus pazīnis no trīs gadu vecuma, tā stāsta vecāki, zēns arī lasīt sācis jau četrugadu vecumā. Grupas astoņi bērni izrāda interesi par lasīšanu, taču viņiem nepieciešama pieaugušā palīdzība un tie ir Gustavs, Marks, Elza, Bella, Melānija, Armands, Alise un Kristis. Šie bērni lasa lēni velkot zilbes kopā, cenšās izlasīt uzrakstus tuvākajā apkārtnē, iestādē uz norādēm. Marta, Olīvija un Evelīna neizrāda interesi par lasīšanu.

Tātad pēc sākotnējā vērojuma ir veicami secinājumi:

1. Lai visi bērni varētu noteikt visas skaņas vārdā, jāturpina darbs ar skaņām.
2. Lielāka uzmanība jāpievērš izvēlētos bērnu daiļliteratūru, lai ieinteresētu bērnus, kas ne labprāt klausās un atbild uz jautājumiem.
3. Jāatlasa interesantas rotaļas un didaktiskās spēles, kas attīsta domāšanu un paplašina bērnu vārdu krājumu.

3.3. Izmēģinājuma darbība lasīprasmes sekmēšanā 3. posmā

Lai arī bērniem ir dabiska vēlme uzzināt un apgūt dažādas jaunas prasmes, ne visiem ir viegli iemācīties lasīt. Arvien vairāk ir bērnu, kuriem ir grūti atcerēties burtus, to savilkšana zilbēs. Lai bērns bez grūtībām iemācītos lasīt, jāņem vērā apstākļi, kas var ietekmēt lasīprasmes apguvi, jāizmanto dažādas metodes, jo katram bērnam šī māka veidojas atšķirīgi.

Pedagoģiskā izmēģinājuma darbības laikā, tika izmantotas gan spēles un rotaļas, gan dažādi didaktiskie materiāli. Daži didaktiskie materiāli bija sagatavoti kopā ar bērniem.

Pēc pedagoģiskās novērošanas, darba autore atlasīja piemērotākās spēles, rotaļas un didaktisko materiālu, kas būtu saistošs un rosinošs, apgūt lasītprasmi un to var iekļaut pedagoģiskajā procesā, kā arī pieejams bērnam visas dienas garumā. Materiāls ir dažāds, taču ar vienu mērķi – sekmēt lasītprasmi (sk. 2. tabulu).

Darba autore ir apkopojusi lasītprasmes sekmējošas spēles, rotaļas un didaktisko materiālu izmantojot mūsdienu tehnoloģijas, tās ir dažādas aplikācijas, kuras var izmantot lasītprasmes attīstībai un sekmēšanai (skat. pielikumu 2. pielikumu).

Tabula 3.3.1. Pētījumā izmantotās spēles, rotaļas, didaktiskais materiāls.

Sasniedzamais rezultāts lasītprasmes sekmēšanai	Metodes lasītprasmes sekmēšanai	Pedagoģiskās darbības apraksts
Nosaukt ar kādu skaņu sākās attēlā redzamais vārds.	Skaņu alfabēts	Uz laminētas kartiņas divi burti, bērnam ar flomāsteru jāvelk pie attiecīgā attēla, vai otrādi, kā bērnam vieglāk.
Nosaukt pirmo skaņu, apzīmēt ar atbilstošu burtu.	Knaģu spēle – pirmās skaņas noteikšanai	Ar kuru burtu/skaņu sākās uz laminētas kartiņas norādītais attēls, iespraud knaģi, ieraksti attiecīgo burtu.
Rakstīt vārdu saucot pa zilbei.	Raksti pa zilbei	Jaunās tēmas apguves ietvaros, bērns sauc pa skaņai un uz tāfeles raksta vārdus, papildina ar zīmējumu.
Klausīties, atbildēt uz jautājumiem, ilustrēt dzirdēto.	Klausies dzejoli, atbildi uz jautājumiem, ilustrē!	Bērni klausās dzejoli, atbild uz jautājumiem, ilustrē.
Izdomāt vārdu ar doto skaņu.	Izdomā vārdu ar doto skaņu/burtu	Bērnisastājas aplī, vidū vadītājs ar bumbu. Skolotāja sauc skaņu ar kādu jāizdomā vārds, bērns met bumbu pretimstāvošam bērnam un sauc vārdu, mainās vadītājs.
Atrast saderīgo zilbi,	Galda spēle	Pēc skolotājas aicinājuma, bērni piedalās spēles

izlasīt vārdu.	“Zilbju vilcieniņš”	sagatavošanā. Zīmē vilcienu, katrā vagonā īss vārds sadalīts zilbēs, piemēram, ai-ta. Ai ierakstīts vagonā, ta uzrakstīts uz mazas lapiņas, bērniem tas jāsameklē starp citām zilbēm.
Pazīt visus iespiestos burtus.	Kustību rotaļa “Atrodi burtu draudziņu”	Bērni izvēlas burtu kartiņu(katra burtu kartiņa ir pa divām). Skan mūzika, mūzikai apstājoties skolotāja saka – Kur mans draudziņš? Bērniem uzdevums atlas tādu pašu burtu un nosauc to, tad mainās ar burtiem un turpina spēli.

Darba turpinājumā aprakstīta katras spēles norises analīze, ņemot vērā sasniedzamos rezultātus un izvirzītos kritērijus lasītprasmes sekmēšanai(skatīt 3. pielikumu).

3.4. Izmēģinājumu aprobācija un iegūto rezultātu analīze

Pēc apkopotajiem datiem, redzams, ka pēc izvirzītajiem kritērijiem zināšanas uzlabojušās, tikai dažiem bērniem tās palikušas nemainīgas. Lai bērns apgūtu lasītprasmi, ir vajadzīgs ilgāks laiks un šiem bērniem, kas piedalījās pētījumā, vēl priekšā viens gads pirmsskolas izglītības iestādē.

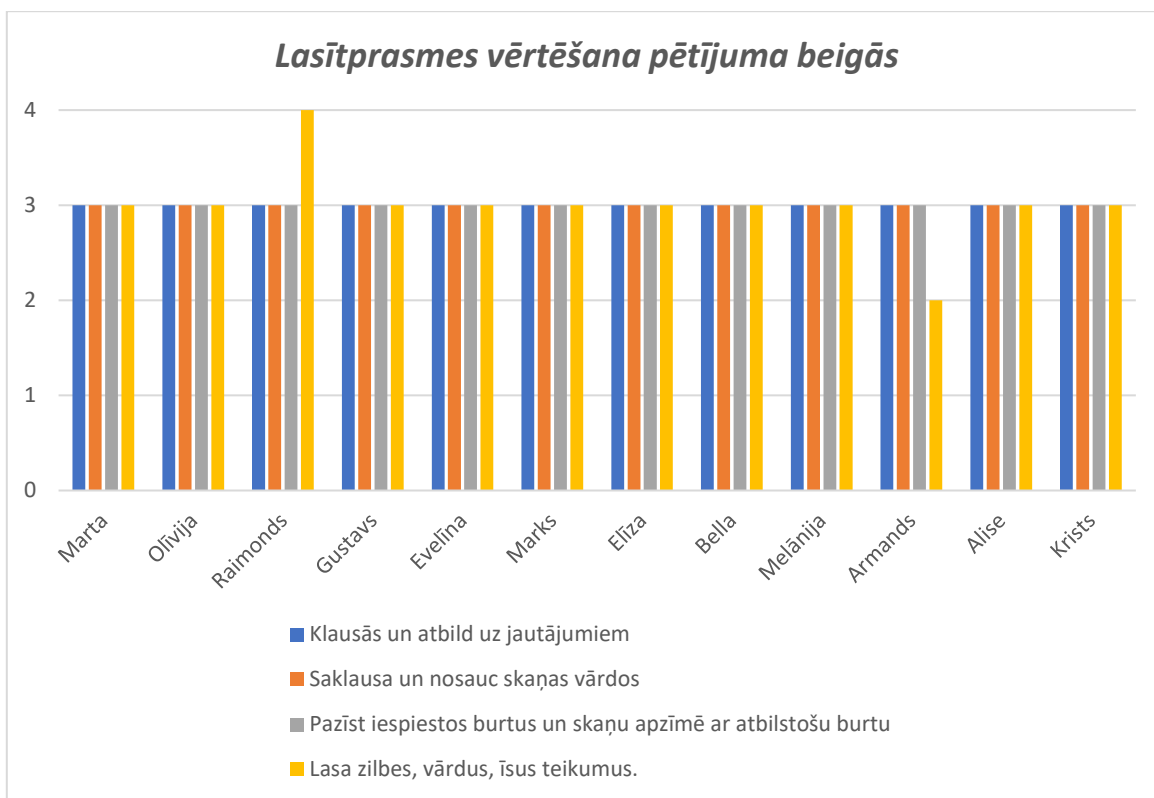
Pētījuma laikā pastiprināta uzmanība tikā pievērsta uz lasītprasmes veicinošiem uzdevumiem, spēļu elementiem, kā arī uz bērnu interesēm. Tika piedāvātas rotaļnodarbības, kurās bērni paši gatavoja spēli – zilbju vilcieniņš. Bērni uzzīmēja vilcienu ar divpadsmit vagoniem, dalot vārdu pa zilbēm, pirmo zilbi ierakstīja vagoniņā, saderīgo uz kartiņas un tā divpadsmit vārdus sadalot, tapa pašu sagatavotā spēle. Bērni ar lielu aizrautību to spēlēja, pieminot, kuru vārdu kurš rakstījis, kurš ir kura zīmētais vagoniņš. Svarīgi, lai kopā ar bērniem tiek izrunāti spēles noteikumi un sasniedzamie rezultāti.

Izvērtējot pētāmās grupas atsaucību un darbību, var secināt, ka izvēlētās spēles un rotaļnodarbības bija izvēlētās atbilstoši bērnu vecumposmam un bērni mērķtiecīgi tās izmantoja, lai veicinātu lasītprasmi.

Tika novērots, ka tiem bērniem, kuriem pētījuma sākumā vērtējums pēc kritērijiem bija augstāks, labāk iekļāvās spēļu un rotaļnodarbību procesā, biežāk bija redzami, spēlējot spēles ārpus nodarbību laika. Darba autore piekrīt, zinātnes doktoram un pedagogam Andrim Krieķim, ka atkārtošana un turpināšana, veicina lasītprasmes apguvi(Krieķis 2022).

3.4.1.tabula. Lasītprasmes vērtēšana pētījuma beigās.

Nr.p.k.	Bērna vārds	Klausās un atbild uz jautājumiem	Saklausa un nosauc skaņas vārdos	Pazīst iespīestos burtus un skaņu apzīmē ar atbilstošu burtu	Lasa zilbes, vārdus, īsus teikumus.
1.	Marta	3	3	3	3
2.	Olīvija	3	3	3	3
3.	Raimonds	3	3	3	4
4.	Gustavs	3	3	3	3
5.	Evelīna	3	3	3	3
6.	Marks	3	3	3	3
7.	Elīza	3	3	3	3
8.	Bella	3	3	3	3
9.	Melānija	3	3	3	3
10.	Armands	3	3	3	2
11.	Alise	3	3	3	3
12.	Krists	3	3	3	3

Attēls 3.4.1. Lasītprasmes vērtēšana pētījuma beigās.

Kopumā var secināt, ka lasītprasmes iemaņas ir uzlabojušās visiem bērniem. Vislabākie rādītāji ir pie pirmā kritērija – klausās un atbild uz jautājumiem. Lai uzlabotu klausīšanās prasmi un prasmi atbildēt uz jautājumiem, tiek lasīta D. Kažes “ Iepazīstam Latviju kopā ar bērniem” grāmata. Grāmatā skaisti dzejoļi par to, kā mēs ar visām savām piecām maņām , sasmaržojam, sagaršojam, sadzirdam, saredzam un sataustām Latviju. Bērni ļoti aizrautīgi klausās, jo zina, ka pēc tam sekos jautājumi un pēcpusdienā būs kāda daļa jāuzzīmē.

Skolotāja jautā: Kā smaržo Latvija?

Marta: *Pēc meža un ogām.*

Gustavs: *Pēc ezeriem un upēm.*

Melānija: *Pēc maizes.*

Marks: *Pēc magonēm.*

Skolotāja jautā: Pēc kā garšo Latvija?

Olīvija: *Pēc meža zemenēm.*

Raimonds: *Latvija garšo pēc medus.*

Bella: *Pēc piena.*

Visi bērni zināja atbildes uz jautājumiem, arī bērni, kuri pirms pētījuma neizrādīja interesi par daiļdarbu klausīšanos – Olīvija, Raimonds, Evelīna, Elīza, Melānija un Kristis, zināja atbildes uz jautājumiem. Sākotnēji tika plānots nolasīt divus no dzejoļiem, taču bērniem tik ļoti patika, ka lūdza lasīt vēl un vēl. Vēlāk pēcpusdienā, skolotāja aicināja bērnus, daļu no dzirdētā, uzzīmēt Latvijas kartes šablonā. Zīmējumi bija līdzīgi, taču ļoti skaisti, tika zīmēti koki, upes, ezeri, saule un divpunktu mārīte.

Uzlabojusies arī prasme saklausīt un nosaukt skaņas tiem bērniem, kuriem tās nebija sākotnējā vērojumā. Bella, Marks un Olīvija nesaklausīja pirmo skaņu vārdos, kuros otrā skaņa ir garais patskanis, tagad tās saklusa ļoti labi un tas iepriecina.

Pie trešā kritērija jau sākotnēji bija pozitīvs vērojums, visi bērni, izņemot Marks, pazīst un nosauc iespiestos burtus, tāpēc tas veicināja bērnu rakstītprasmi. Bērni saucot pa skaņai, apzīmējot skaņu ar atbilstošu burtu, pierakstīja, gan mēneša tēmas svarīgos atslēgas vārdus, gan kūku receptes, radot bērniem vajadzību, pie tā atgriesties vēlāk, kad cepa kūku. Bērni, kuri jauca grafiski līdzīgos burtus, cītīgi tos rakstot, atcerējušies, kurš ir kurš. Arī Marks pētījuma beigās pazīst visus burtus, jo diendienā cītīgi darbojies un nav slinkojis, vairāk laika pavada pie tāfeles rakstot vārdus un izlasot tos.

Pamazām uzlabojusies bērnu lasītprasme pa zilbēm, visi bērni, izņemot Armands, lasa pa zilbēm, pastaigas laikā lasa ielu nosaukumus, uzrakstus. Bērni biežāk redzami šķirtot grāmatas un cenšoties izlasīt grāmatas nosaukumu. Armanda negatīvie rezultāti skaidrojami ar zēna biežo slimošanu. Raimods, kura lasītprasme pašā sākumā jau bija pozitīva, lasa priekšā bērniem, pirms diendusas.

Pēc praktiskā pētījuma izmēģinājuma darbības, var secināt, ka, iesaistot rotaļnodarbībā dažādas spēles un rotaļas, kā arī ņemot vērā bērnu intereses, ir iespējams veicināt bērnu lasītprasmes apguvi un izraisīt interesi par pašu lasīšanu. Tas jā dara regulāri, atkārtojot un pamazām sākot no vienkāršākā turpinot ar sarežģītāko.

Kvalifikācijas darbā izvirzītais mērķis ir saniegts un iecerētie uzdevumi izpildīti. Pedagoģiskā pētījuma laikā, darba autore saņēma atgriezenisko saiti no trīs vecākiem, kuri sacīja, ka, nezinot, kas ar manu bērnu noticis, taču pēdējā mēneša laikā, izrādot ļoti lielu interesi par rakstīšanu un lasīšanu. Atnākot no bērnudārza, jautājot mammai, kā uzrakstīt dažādus vārdus, vēlāk tos vairākkārt izlasot. Pētījuma laikā, darba autore novēroja, ka bērni, kuri iepriekš neizrādīja interesi par rakstīšanu un lasīšanu, brīvajā laikā, zīmē kartiņas, (tuvojas taču ziemassvētku laiks), paši tajās raksta apsveikumu, kuru lasa priekšā draugiem.

Secinājumi

1. Svarīgi, lai pirmsskolas vecuma posmā, ar spēlēm un rotaļām rosināt lasītprasmes apguvi. Bērni 5-6 gadu vecumā izprot likumsakarības, ir spriestspējīgi. Šis vecumposms ir atbilstošākais laiks, lai strādātu pie lasītprasmes apgūšanas.
2. Jāņem vērā bērnu intereses, jāpiedāvā pašiem izvēlēties sev interesējošas spēles, jo bērns neņems to, ar ko netiek galā.
3. Svarīgi, lai tiek izmantoti daudzveidīgi līdzekļi un palīglīdzekļi – zīmējumi, taustāmi priekšmeti, attēli, rotaļas un spēles, datorprogrammas vai aplikācijas, audioieraksti, dažādi testi, jautājumu viktorīnas, filmas u. c., jo katrs bērns valodu un citu mācību jomu saturu apgūst atšķirīgi.
4. Skolotājam, ikdienas mācību procesā nemitīgi jāpielāgo un jādažādo spēles un rotaļas, lai bērni varētu attīstīt savu prasmju līmeni. Vienu un to pašu spēli var izmantot dažādos veidos, dažādot spēles sarežģītības pakāpi, kas palīdzēs ieinteresēt tos bērnus, kuriem lasītprasmes apguve ir lēnāka, kā arī ieinteresēt tos, kuriem nepieciešami sarežģītāki uzdevumi.
5. Darba autore, vadot mācību procesu, novēroja, ka bērni, ar kuriem strādā vecāki, ir ar plašu vārdu krājumu, labprāt iesaistās pedagoga piedāvātajās aktivitātēs, prot izvēlēties sev nodarbi, saniedz labākus rezultātus, kā bērni, ar kuriem pēc viņu pašu stāstītā, vecāki nestrādā.
6. Pētījuma mērķis: teorētiski analizēt, praktiski pamatot lasītprasmes veicināšanas iespējas pedagoģiskajā procesā, izmantojot spēles, rotaļas un didaktisko materiālu ir sasniegts.
7. Darba autore piekrīt, ka lasītprasme iet roku rokā ar rakstītprasmi, un aktivitāte pašiem rakstīt “runājošo sienu” veicina bērnu lasītprasmi un ir izmantojama arī turpmāk pedagoģiskajā procesā.
8. Darba autore arī turpmāk, iesaistīs bērnus digitālo spēļu izveidē, jo bērni jūtas ļoti gandarīti, ka var spēlēt spēles, kuras paši radījuši.
9. Darba autore piekrīt, ka visu zināšanu atslēga ir- **atkārtošana un turpināšana.**

Priekšlikumi

1. Vecāku līdzdalība un iesaiste ir vissvarīgākā visā pedagoģiskajā procesā, lai bērns apgūtu lasītprasmi, vecākiem jāpavada vairāk laika ar bērnu, no mazotnes jālasa priekšā grāmatas, jādodas uz bibliotēku kopā ar bērnu, lai bērns pats izvēlas grāmatas, tās, kuras bērnu piesaista ilustratīvi.
2. Svarīgi pedagoģiskā procesa ietvaros, ļaut bērnam darīt pašam, ļaut kļūdīties, atrast savu kļūdu un labot to, tā bērns attīsta savu kritisko domāšanu.
3. Skolotāja uzdevums, veicināt bērnu pozitīvo attieksmi pret mācību procesu, regulāri bērns neformāli jānovērtē, jāpaslavē, jo tas cels bērna pašapziņu.
4. Pedagoģisko procesu organizēt tā, lai tas ir saistošs katram bērnam, izmantot dažādas kustību rotaļas, jo tās bērniem sagādā prieku.
5. Lai sekmētu bērnu interesi par lasīšanu, darba autore iesaka katrā grupiņā izveidot lasītavu, kurā aicina bērnus noteiktā laikā, vismaz uz 10-15 minūtēm "draudzēties ar grāmatu". Tie var būt arī bērnu žurnāli, komiksi, taču svarīgi, lai tie būtu ilustratīvi saistoši bērniem, kas rosina viņus iztēloties un iejusties grāmatu varoņu tēlos, rosina veidot stāstījumu, vēlāk to ilustrēt. Lasītavu iekārto ērtu bērniem - ar maziem pufiem, paklājiem, grāmatu plaukti pieejamā augstumā, šāda vide aicinās mazo lasītāju biežāk šeit pavadīt laiku.

Izmantoto avotu un literatūras saraksts

1. Anspoka, Z. Latviešu valodas didaktika. 1.-4. klase. Rīga: Raka, 2008, 460 lpp.
2. Anspoka, Z., Irbe, I., Liepiņa, D., Miesniece, A., Latviešu valodas apguve pirmsskolā. Rokasgrāmata pedagogiem(2020). VISC
3. Artelt, C. (2001). Lesekompetenz: Textkompetenz und Ergebnisse. In J. Baumert (Hrg.). PISA. Basiskompetenz von Shulerinnen und Shulern im internacionalen Vergleich, 2001, (S. 69-137). Oplanden: Lesk + Budrich.
4. Auziņa, U. (2014) Kas ir laba lasītprasme un kā to sākt veidot? Pieejams:<https://latviansonline.com/kas-ir-laba-lasitprasme-un-ka-to-sakt-veidot/>
5. Auziņa, U. Kas ir laba lasītprasme un kā to sākt veidot? (2014)
6. Beļickis, I., Blūma, D., Koķe, T., Markus, D., Skujiņa, V., Šalme, A., (2000). Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca. Rīga: Zvaigzne ABC, 248 lpp.
7. Boša, R. Bērnu runas akrivizēšana bērnodārzā. Rīga: Mācību apgāds NT, 1999, 30 lpp.
8. Domans, G., Domans, D. (1999) Kā apmācīt bērnus lasītprasmei. Maskava: Avarium, 56 lpp.
9. Edeirs, DŽ. Efektīvā komunikācija. Rīga: Asja, 1999, 162 lpp.
10. Frajs, R. Radošas personības rokasgrāmata. Rīga: J.Rozes apgāds, 2001, 247 lpp.
11. Geske, A., Grīnfelds, A., Kangro, A., Kiseļova, R. (2010). Latvijas OECD Starptautiskajā skolēnu novērošanas programmā 2009 Ko skolēni zina un prot - kompetence lasīšanā, matemātikā un dabaszinātnes. 163lpp.
12. Geske, A., Ozola, A. (2020). Parents impact on students reading achievement. Society. Integration. Education. Proceedings of the International Scientific Conference. 3, 365-666. Pieejams:<http://journals.rta.lv/index.php/SIE/article/view/5049/4583>;
13. Geske, A., Ozola, A., (2007). Skolēnu sasniegumi lasītprasēm Latvijā un pasaulē. LU Akadēmiskais apgāds, 191 lpp.
14. Geske, A., Ozola, A., Kampmane, K. (2023). Starptautiskās lasītprasmes novērtēšanas pētījuma IEA PIRLS 2021 pirmie rezultāti. Pieejams:[https:// www.Ipi.lu.lv/fileadmin/user_portal/ipi/PIRLS_2021_nacionalais-zinojums-ar-vakiem.pdf](https://www.Ipi.lu.lv/fileadmin/user_portal/ipi/PIRLS_2021_nacionalais-zinojums-ar-vakiem.pdf)
15. Golubina, V. Pirmsskolas pedagoga rokasgrāmata. SIA Izglītības soļi: Rīga, 2007, 232lpp.

16. Greiger J.F, Millis K.K (2004). Assesing the Impact of Reading Goals and Text Structures on Comprehesion. Reading Psychology, p.93-100
17. <https://jpskvaldeka.lv/wp-content/uploads/2024/01/Lasitprasme-metodiskais-atbalsts.pdf>
18. <https://skola2030.lv/lv/jaunumi/blogs/labai-lasitprasmei-visu-iesaistito-pusu-saskanigu-kopdarbu>
19. Jurgena, I. Vispārīgā pedagoģija. Rīga: Izglītības soļi, (2002), 144.lpp
20. Kaņepēja, R. Lasīt un rakstīt mācīšana vai mācīšanās? Ceļā uz skolu. Rīga: Raka, 2012, 127.-168. lpp.
21. Kauliņa, A., Tūbele, S. Lasīšanas traucējumi. Rīga : Raka, 2012. 113. lpp.
22. Kaupuže, N., Artemjeva, T. Lasīt un rakstīt mācīšana. 2012. Pieejams: <https://www.dukonference.lv/en>
23. Kājiņa, D. Aunīte, I. Kā izprast bērnu? Izd. Pētergailis, (2006) 36.lpp
24. Kriekšis, A. (2022). Promocijas darbs “ Sākumskolēna lasītprasmes attīstības pedagoģiskie nosacījumi”.
25. Kristapsone, S. Zinātniskā pētniecība studiju procesā. Rīga: Biznesa augstskola Turība. (2008).
26. Lūciņa, Z., Bērna izpēte novērojot. Bērns kā individualitāte pirmsskolas izglītības iestādē. Rīga: Izglītības soļi, 2002, 43.lpp
27. Noteikumi par valsts pirmsskolas izglītības vadlīnijām un pirmsskolas izglītības programmu paraugiem, Ministru kabineta noteikumi Nr. 716, 2018. pieejams likumi.lv/ta/id/303371-noteikumi-par-valsts-pirmsskolas-izglitibas-vadlinijam-un-pirmsskolas-izglitibas-programmu-paraugiem
28. Penaks, D. Kā romāns. Rīga : Omnia Mes, 1999, 154 lpp.
29. Pirmsskolas mācību programma. Rīga, VISC, 2019.
30. Ptičkina, Ā. Kā mācīsim bērnus lasīt un rakstīt. Rīga: Zvaigzne ABC, 1997, 71 lpp.
31. Rippel, M.,(2019). 4 Great Waus to Build Listening Comprehesion. Pieejams: <https://blog.allaboutlearningpress.com/listening-comprehesion/>
32. Rozenfelde, M. (red) Rokasgrāmata skolotājiem. Lasīšana viegli un ar prieku. Las Erasmus, Human Resource Development Centre. 2017. Pieejams: <https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/projekt-result-content/9a304671-a3d9-40f8-9e44-f8d5f659663e/REF- Handbook-LV.pdf>
33. Svence, G. Attīstības psiholoģija -Zvaigzne ABC, 1999.119 lpp

34. Tūbele, S., Lūse, J. Ja skolēns raksta nepareizi... Rīga: Raka, 2004, 37 lpp.
35. Uhanova, A. Emociju attīstība. Sanktpeterborga, 2011, 110 lpp.
36. Vidnere, M. Pirmsskolas vecuma darbības psiholoģiskās īpatnības. [skat.20.03.2021.]
37. Vulāne, A., (2016).Aptaujas metodes izmantojums bērna vārdu krājuma izzināšanā. Bērnu valoda Latvijā 21. gadsimts II. Rīga:Raka, 238.lpp.

Pielikums

Sākotnējās pedagogiskās novērošanas protokols

Novērotāja vārds: B1

Novērojamā bērna šifrētais vārds: B2

Novērojuma datums: 12.11.2024.

Novērojuma vieta: Pirmsskolas izglītības iestāde "X"

Novēroto situāciju apraksts:

Sasniedzamais rezultāts	Skolotāja darbība	Bērna darbība	Komentārs
Klausās un atbild uz jautājumiem	Skolotāja lasa daiļdarbu jaunās tēmas apguvei. Uzdod jautājumus.	Uzmanīgi klausās, atbild uz jautājumiem.	Tākā rotaļnodarbība notiek no rīta bērni ir miegaini, kādam arī neraisa interesi skolotājas izvēlētais daiļdarbs.
Saklausa un nosauc skaņas vārdos	Rīta aplī skolotāja rāda kartiņas ar attēliem, lūdz bērniem nosaukt pirmo, otro, vai pēdējo skaņu.	Uzmanīgi klausās, kura skaņa jānosauc.	Bērni nav uzmanīgi, nenosauc skolotāja nosaukto skaņu, vai tā bija pirmā, otrā, vai pēdējā. Daži bērni pēdējo skaņu ts – sauc par c.
Atpazīst un nosauc drukātos burtus	Rotaļnodarbībā skolotāja rāda kartiņu ar drukātiem burtiem.	Jānosauc burts.	Bērni, kam dzimtā valoda ir krievu, jauc burtus D ar B, G ar K
Lasa zilbes, īsus	Pastaigas laikā, bērniem uzdod lasīt īsus	Bērniem jābūt vērīgiem, un	Bērni uzrakstus ir ievērojuši no pastaigu

vārdus	uzrakstus, vai norādes tuvākajā apkārtnē. Māju nr., ielu nosaukumus u.d.c.	jāizlasa vārdi.	laikiem un daži prot tos izlasīt.
--------	---	-----------------	--------------------------------------

2.Pielikums

Aplikācijas lasītprasmes attīstības veicināšanai:

- Gudrinieks – aplikācija piedāvā uzdevumus ar attēliem pasīvā vārdu krājuma attīstīšanai,
- Burtiņi – apgūstam burtus kopā ar vecākiem,
- Zilbe – lasītprasmes sekmēšanai,
- Atrodi pāri – atmiņas un loģikas spēles,
- Vārdu kaujas – izveidojam vārdu no dotajiem burtiem,
- Māciunmācies – arodi burtus, alfabēts,
- Memory Attention – domāšanas spēles.

3.Pielikums

Rotaļa- Skaņu alfabēts – sasniedzamais rezultāts – atšķir un nosauc skaņas vārdā.

Spēle, kuri attēli sākas ar šo skaņu/burtu.

Rotaļas norises analīze un secinājumi: bērns no attēla ar flomasteru velk pie attiecīgā burta/skaņas. Lapas laminētas, tāpēc raksta ar flomasteru, bērns pēc spēles beigšanas pats ar salveti notīra. Bērni šajā spēlē var darboties individuāli, vai pa pāriem. Bērniem jāsaprot, kas ir redzams attēlā, tad jāsadzird ar kādu skaņu sākas vārds. Šo spēli izmantoju nodarbību laikā, taču bērniem tā pieejama visas dienas garumā un viņi labprāt to spēlē, bez skolotāja pamudinājuma. Spēle vizuāli saistoša, koši attēli. Bērni viens otram palīdzēja un pārbaudīja brīvi dažādojot spēles noteikumus.

Knāgu spēle – sasniedzamais rezultāts – atšķir un nosauc pirmo skaņu vārdā, apzīmē ar atbilstošu burtu.

Rotaļas norises īsa anotācija: jānosauc skaņu un knāģis jāpieliek pie kādiem no trīs burtiem.

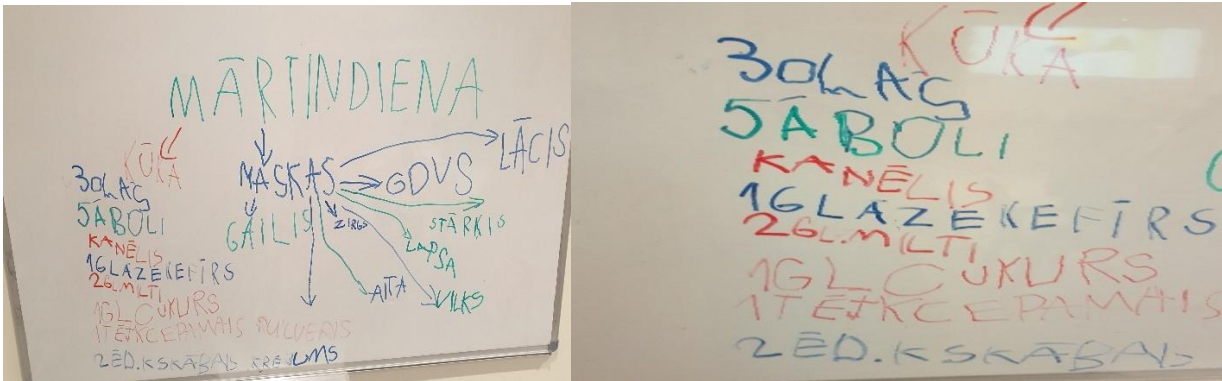
Rotaļas norises analīze un secinājumi: šī spēle veicina vārda pirmās skaņas saklausīšanu, spēle vizuāli saistoša bērniem, kartiņu daudz, tāpēc bērniem tas ir liels izaicinājums. Tāpat kā iepriekšējo spēli, var spēlēt viens, vai pa pāriem. Bērni paši skaļi izrunā skaņas un meklēja pareizo, tad nāk pie skolotājas un kopā pārbaudām vai ir pareizi, bērniem svarīga atgriezeniskā saite, kā darbiņš paveikts, skolotāja jautā, kuras skaņas visgrūtāk noteikt. Lielai daļai bērnu šajā spēlē grūtības sagādā grafiskie līdzīgie burti: D, B un P.

Raksti pa zilbei – sasniedzamais rezultāts – sadzird skaņu un apzīmē ar atbilstošu burtu.

Rotaļas norises īsa anotācija: jaunās tēmas apguve, kopā veidojam “runājošo sienu”.

Rotaļas norises analīze un secinājumi: šī rotaļnodarbība bērniem ļoti patīk, jo uz tāfeles katrs bērns var uzrakstīt vienu, vai vairākus vārdus saucot pa zilbei, var papildināt ar zīmējumu. Šī rotaļnodarbība tiek izmantota katru pirmdien, kad sākas jauna nedēļas tēma. Bērniem ļoti labi veicās ar vārda skaņošanu un pierakstīšanu. Darba autore secina, ka bērni labāk atceras runāto, ja paši piedalījušies pie rakstīšanas un ja, kas aizmirstas, dodas izlasīt. Nedēļas griezumā papildinām runājošo sienu ar kādu kūkas recepti.

Noklausies dzejoli – sasniedzamais rezultāts – klausās un atbild uz jautājumiem, ilustrē kādu daļu no tā.

Rotaļas norises īsa anotācija: skolotāja aicina bērnus uzmanīgi klausīties dzejoli par Latviju, jo būs jāatbild uz jautājumiem un kāda daļa no dzejoļa jāilustrē.

Rotaļas norises analīze un secinājumi: bērniem ļoti patika dzejolis, bērni bija uzmanīgi klausījušies un nesagādāja atbildēt uz jautājumiem. Ilustrējot dzirdēto bērniem zīmējumi bija līdzīgi, kāds bija noskatījies, kāds noklausījies, ko zīmēs cits, taču kopumā aktivitāte bija izdevusies.

Izdomā vārdu ar doto skaņu – sasniedzamais rezultāts – izdomā skaņu, saklausa skaņu, izdomā vārdus.

Rotaļas norises īsa anotācija: bērņus iepazīstina ar spēles noteikumiem, bērņi sastājas aplī, bērņš, kam bumba apļa vidū. Skolotāja sauc skaņu, bērņi izdomā vārdu un met bumbu citam bērņam, vārdi nevar atkārtoties. Tas, kas noķer bumbu dodas apļa vidū, izdomā vārdu ar attiecīgo skaņu un met nākošajam bērņam aplī pēc kārtas.

Rotaļas norises analīze un secinājumi: bērņus spēle ļoti aizrauj, jo tā ir aktīva, taču vārdus nemaz tik viegli nav izdomāt, vārdi atkārtojas, vai nav ar doto skaņu, taču daudziem bērņiem šī spēle grūtības nesagādāja un bērņi aktīvi darbojās spēlē.

Galda spēle “Zilbju vilcieniņš – sasniedzamais rezultāts – lasa zilbes, īsus vārdus.

Rotaļas norises īa anotācija: bērņš ņem zilbi no kaudzītes un atrod, kurā vilciena vagoniņā atrodas saderīgā zilbe un saliek vārdu.

Rotaļas norises analīze un secinājumi: daļai bērņū šī spēle grūtības nesagādāja, ātri atrada saderīgo zilbi, taču daži bērņi, sākumā ilgi nevarēja atrast un noreagēt, kura tad ir īstā vārda daļa. Bērņi labprāt šo spēli spēlē, jo to sagatavojuši kopā ar skolotāju.

Kustību rotaļa “Atrodi burtu draudziņu” – sasniedzamais rezultāts – pazīst drukātos burtus.

Rotaļas norises īsa anotācija: bērņi izvēlas burtu kartiņu, iet deju solī pa aplī, skan mūzika, apstājoties mūzikai, bērņiem jāsameklē tāds pats burts, kā viņam rokā. Samainās ar kartiņām un turpina spēli.

Rotaļas norises analīze un secinājumi: bērņiem patīk spēle, jo tā ir jautra, skan mūzika un uzdevums atrast burtu draudziņu nevienam nešķiet par grūtu. Bērņi savā starpā sasauca, burtiņ A, nāc pie manis!

GALVOJUMS

Es, Aiga Talce apliecinu, ka darbs izstrādāts atbilstoši zinātniskās ētikas principiem.

Darbā izmantotā literatūra u. c. avoti norādīti literatūras u. c. avotu sarakstā. Dažāda veida informācijai (atziņām, citātiem, attēliem, tabulām u. c.), kas iegūta no minētajiem avotiem, pētnieciskajā darbā un tā pielikumos norādītas atsauces.

Darba autors: Aiga Talce

Datums: 04.01.2025